

Nr 13.*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utövändet av statens tobaksmonopol.*

I en den 4 januari 1954 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 33, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar för en tid av sex år från och med den 1 januari 1955 till och med den 31 december 1960 åt Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet upplåta utövändet av staten enligt lagen den 11 juni 1943 (nr 346) uteslutande tillkommande rättighet att i riket tillverka samt till riket införa tobak och tobaksvaror med de rättigheter och skyldigheter, som därmed följer, och med iakttagande av de undantag och begränsningar, som i nyssnämnda lag stadgas, samt på villkor i övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med vad vederbörande departementschef i propositionen förordat.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas följande.

Enligt 1 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, vilken lag ersatt förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, tillkommer rättigheten att i riket tillverka eller låta tillverka tobaksvaror samt att till riket införa eller låta införa tobak eller tobaksvaror — med vissa, i lagen angivna särskilda undantag — uteslutande staten. Monopolet drives emellertid icke av staten själv utan av ett enskilt bolag, åt vilket statens monopolrättighet upplåtits. Utövändet av tobaksmonopolet har under hela monopoltiden varit anförtrott åt Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet. I avseende å detta bolags organisation må här nämnas, att bolagets aktiekapital utgör 30 000 000 kronor och är uppdelat i stamaktier å 29 000 000 kronor, vilka äges av staten samt preferensaktier å 1 000 000 kronor, vilka äges till lika delar av fyrtio enskilda, av Kungl. Maj:t utsedda personer. Kungl. Maj:t tillsätter halva antalet styrelseledamöter, däribland ordförande och vice ordförande samt en revisor, vilken skall vara jourhavande revisor. För dessa funktionärer har Kungl. Maj:t utfärdat särskilda instruktioner. Förhållandet mellan staten och monopolbolaget regleras närmare i ett efter riksdagens hörande den 28 maj 1948 träffat avtal, enligt vilket monopolrättigheten upplåtits åt bolaget för tiden 1 januari 1949—31 december 1954 (se prop. 1948: 99; r. skr. nr 110). Ge-

nom tilläggsöverenskommelse den 23 maj 1952 mellan staten och tobaksmonopolet har emellertid § 4 i nämnda avtal erhållit ändrad lydelse (se prop. 1952: 226; r. skr. nr 202).

Mellan staten och preferensaktieägarna gäller ett likaledes med riksdagens bemyndigande av Kungl. Maj:t ingånget avtal den 22 januari 1937, vilket främst åsyftar att säkerställa Kungl. Maj:ts beslutanderätt beträffande valet av preferensaktieägare. Detta avtal är anknutet till avtalet med monopolbolaget så till vida att i § 1 av 1937 års avtal föreskrivits, att beträffande den rätt, som utöver vad bolagsordningen innehåller tillkommer preferensaktieägarna, skall gälla vad i avtalet den 5 maj 1936 mellan staten och bolaget stadgas. Sistnämnda avtal är numera ersatt med avtalet av den 28 maj 1948. Preferensaktieägarnas godkännande har under hand inhämtats av den förändringen i 1937 års avtal, att hänvisningen till det äldre oktrojavtalet utbyttis mot en hänvisning till det för åren 1949—1954 ingångna avtalet.

De nu gällande avtalen ävensom förenämnda tilläggsöverenskommelse har såsom bilagor fogats vid statsrådsprotokollet (*bilagor 1—3*), till vilka utskottet tillåter sig hänvisa.

I skrivelse den 22 oktober 1953 har *styrelsen för Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet* — med utgångspunkt från antagandet att det icke skulle förefinnas någon erinran från Kungl. Maj:ts och riksdagens sida att lämna bolaget fortsatt oktroj — upptagit frågan om utformningen av nytt avtal med staten. Rörande skrivelsens närmare innehåll hänvisas likaledes till propositionen (s. 2—3).

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t har *departementschefen* anfört följande.

Giltighetstiden för det nuvarande avtalet mellan svenska staten och Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet om utövande av statens monopol å tillverkning och import av tobaksvaror utgår den 31 december 1954. Bolagsstyrelsen har förutsatt, att det nya avtalet i likhet med tidigare skall avse en sexårsperiod. Jag har ej anledning till erinran häremot och föreslår sålunda, att med bolaget träffas avtal om tillverkning och import av tobaksvaror för nästkommande sexårsperiod.

Kungl. Maj:t har tidigare denna dag i särskild proposition till riksdagen föreslagit de ändringar i lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, som beröres i styrelsens förevarande framställning. I anledning härav tillstyrker jag, att § 4 § sista stycket i avtalet erhåller den av styrelsen föreslagna lydelsen.

Jämväl styrelsens övriga förslag om ändringar i avtalet anser jag mig kunna biträda. I övrigt torde de närmare villkoren för upplåtelsen kunna bibehållas oförändrade.

I likhet med vad som skedde då 1942 års avtal ersattes med nu gällande avtal avser jag att under hand låta inhämta preferensaktieägarnas godkännande av den förändringen i 1937 års avtal mellan staten och preferens-

aktieägarna, att hänvisningen till 1948 års oktrojaval utbytes mot en hänvisning till det nya, för åren 1955—1960 avsedda avtalet.

För åvägabringande av det nya avtalet med monopolbolaget torde riksdagens bemyndigande böra inhämtas.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 33.

Stockholm den 16 februari 1954.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Franzon, Gustaf Elofsson, Velander, Söderquist, Niklasson*, Einar Eriksson, Damström och Englund; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Orgård, Sundström, Sjölin, Brandt, Kollberg*, Henriksson, Vigelsbo och Nilsson i Svalöv.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.